

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Suomen kansalaisuuden automaattisesta periytymisestä ja asevelvollisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Tom Packalén /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 545/2020 vp:

Onko tämä kirjallisessa kysymyksessä esimerkinomaisesti esitetty miespuolinen henkilö syyllistynyt rikokseen jättäessään noudattamatta asevelvollisuuslakia (ei ole saapunut kutsuntoihin eikä suorittamaan varusmiespalvelusta),

onko poliisi tai muu viranomainen toimintavelvollinen suhteessa lainrikkojaan, eli ottaako poliisi/muu viranomainen miehen kiinni saadessaan tiedon hänen suomalaisesta äidistään, toisin sanoen henkilön Suomen kansalaisuudesta siihen liittyvine velvollisuuksineen, joita ei ole noudatettu,

mikä viranomainen on toimivaltainen tekemään päätöksen esimerkkitapauksessa sekä Suomen että USA:n tai muun valtion kansalaisen (kaksoiskansalaisen) vapautuksesta asevelvollisuuslain 7 luvun 75 §:n ehtojen täytyessä, ja millaisella prosessilla tapauksessa voitaisiin tehdä päätös ja

jos henkilöä ei ole rekisteröity Suomen väestötietojärjestelmään mutta henkilö on halukas luopumaan Suomen kaksoiskansalaisuudestaan (joka on periytynyt hänelle automaattisesti äidin Suomen kansalaisuuden perusteella), niin millä menettelyllä henkilö vapautuu Suomen kansalaisuudesta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kuvailemanne mukaisessa tilanteessa henkilön ei voida katsoa syyllistyneen rikokseen. Asevelvollisuuslain (1438/2007) 7 luvussa käsitellään tilanteita, joissa asevelvollisella on kaksoiskansalaisuus. Kyseisen luvun 75 §:n mukaan asevelvollisella ei ole velvollisuutta tulla kutsuntaan eikä varusmiespalvelukseen, jos hänellä on myös toisen valtion kansalaisuus ja hänen asuinpaikkansa on viimeiset seitsemän vuotta ollut muualla kuin Suomessa. Asevelvollinen voidaan kuitenkin määrätä palvelukseen, jos hän muuttaa Suomeen ennen sen vuoden loppua, jona hän täyttää 30 vuotta. Lain 15 §:n 2 momentin mukaan kutsunnanalainen merkitään kutsuntaluetteloon sen kunnan mukaan, jossa hänellä on 1 päivänä tammikuuta ollut kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta tai väestökirjanpitokunta. Näin ollen kuvailemassanne esimerkkitapauksessa Suomeen muuttavalla henkilöllä ei ole aiemmin ollut velvollisuutta osallistua kutsuntoihin eikä häntä ole

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 545/2020 vp

merkitty kutsuntojen kutsuntaluetteloon. Siten henkilö ei ole voinut laiminlyödä asevelvollisuuteen perustuvaa velvollisuuttaan osallistua kutsuntoihin rangaistavalla tavalla. Henkilö ei myöskään ole voinut laiminlyödä velvollisuuttaan osallistua varusmiespalvelukseen tai siviilipalvelukseen, koska asevelvollisen palvelustavasta, -paikasta sekä -ajankohdasta päätetään vasta kutsuntojen yhteydessä.

Olette kysymyksessänne todennut, että edellä mainittu asevelvollisuuslain 7 luvun säännösten soveltuminen edellyttää, että päätöksen tekevillä tahoilla on asianmukaiset rekisterimerkinnät käytettävissään. Kansalaisuuslain (359/2003) 9 §:n mukaan lapsi saa syntyessään Suomen kansalaisuuden syntymäpaikastaan riippumatta, jos äiti on Suomen kansalainen. Väestötietojärjestelmään tehty rekisteröinti ei ole sama asia kuin kansalaisuus, eikä se myöskään ole lapsen kansalaisuuden edellytys.

Tieto asevelvollisen mahdollisesta kaksois- tai monikansalaisuudesta ilmenee asevelvollisrekisteristä, johon tieto tulee väestötietojärjestelmästä. Mikäli asevelvollista Suomen kansalaista ei ole rekisteröity väestötietojärjestelmään, ei Puolustusvoimat pysty tavoittamaan henkilöä. Tämä ei kuitenkaan poista henkilön kansalaisuuteen perustuvaa asevelvollisuutta. Asevelvollisen osallistuminen kutsuntaan, palvelukseen määrääminen ja asepalveluksen suorittaminen kuitenkin näin ollen käytännössä edellyttävät sitä, että henkilö on rekisteröity väestötietojärjestelmään Suomen kansalaisena.

Niissä tapauksissa, joissa henkilö on tullut Suomeen tietämättä kansalaisuuden perusteella syntyvästä asevelvollisuudesta, on käytännössä neuvonnan kautta sovittu kyseisen henkilön osallistumisesta kutsuntoihin palveluskelpoisuuden määrittämiseksi ja palveluksesta päättämiseksi. Käytännössä sellaisessa tapauksessa, jossa kutsunnanalaisella itselläänkään ei olisi tiedossa hänen kansalaisuutensa, eikä henkilöä olisi merkitty väestötietojärjestelmään, hänelle annettaisiin kansalaisuuden selvittyä määräys osallistua kutsuntoihin. Tosin tällaisessa tilanteessa henkilö varsin todennäköisesti täyttäisi asevelvollisuuslain 75 §:n 1 momentin ehdot, joiden perusteella hänellä ei ylipäätään olisi velvollisuutta osallistua kutsuntaan.

Viitaten kirjallisen kysymyksenne toiseen osakysymykseen, koska minkään rikoksen tunnusmerkit eivät täyty kuvailemassanne tapauksessa, ei poliisilla tai muulla viranomaisella ole perusteita kiinniottaa henkilöä.

Asevelvollisuuslain 75 §:n 1 momentin mukainen asevelvollisen vapautuminen tulemasta kutsuntaan sekä varusmiespalvelukseen ei edellytä viranomaisen tekemää päätöstä. Velvollisuus osallistua kutsuntaan sekä varusmiespalvelukseen poistuu automaattisesti, mikäli asevelvollinen on myös toisen valtion kansalainen ja hänen asuinpaikkansa on viimeiset seitsemän vuotta ollut muualla kuin Suomessa.

Asevelvollisuuslain 7 luvun 75 §:n 2 momentin mukaisesti valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitettuun palvelukseen määräämisessä noudatettavasta menettelystä. Asevelvollisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1443/2007) 6 §:n mukaan määräys aluetoimistossa järjestettävään tarkastukseen on toimitettava asevelvolliselle hyvissä

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 545/2020 vp

ajoin ja viimeistään kuukautta ennen tarkastusajankohtaa. Ilmoittamista koskevasta määräajasta voidaan asevelvollisen suostumuksella poiketa.

Kansalaisuudesta vapautumisesta säädetään kansalaisuuslain (359/2003) 35 §:ssä. Suomen kansalaisuudesta voi vapautua omasta pyynnöstä, jos on myös jonkin toisen valtion kansalainen tai on saamassa jonkin toisen valtion kansalaisuuden. Suomen kansalaisuudesta vapautumista voi hakea Maahanmuuttovirastolta. Suomen kansalaisuudesta ei voida vapauttaa, jos henkilöllä on kotikunta Suomessa ja vapautumisen tarkoituksena on Suomen kansalaisuuteen liittyvän velvollisuuden, kuten asevelvollisuuden, välttäminen tai henkilöstä tulisi vapauttamisen johdosta kansalaisuudeton. Jos henkilöä ei ole rekisteröity Suomen väestötietojärjestelmään, joudutaan ensin selvittämään, että hänellä on Suomen kansalaisuus, josta hän voi luopua. Tällöin tehdään kansalaisuusaseman määrittäminen (kansalaisuuslaki 36 §) ja samalla henkilön tiedot rekisteröidään väestötietojärjestelmään.

Helsingissä 22.7.2020

Puolustusministeri Antti Kaikkonen